

Pædagogisk læreplan for

Friluftsinstitutionen

Troldehøjen 0-6 år.

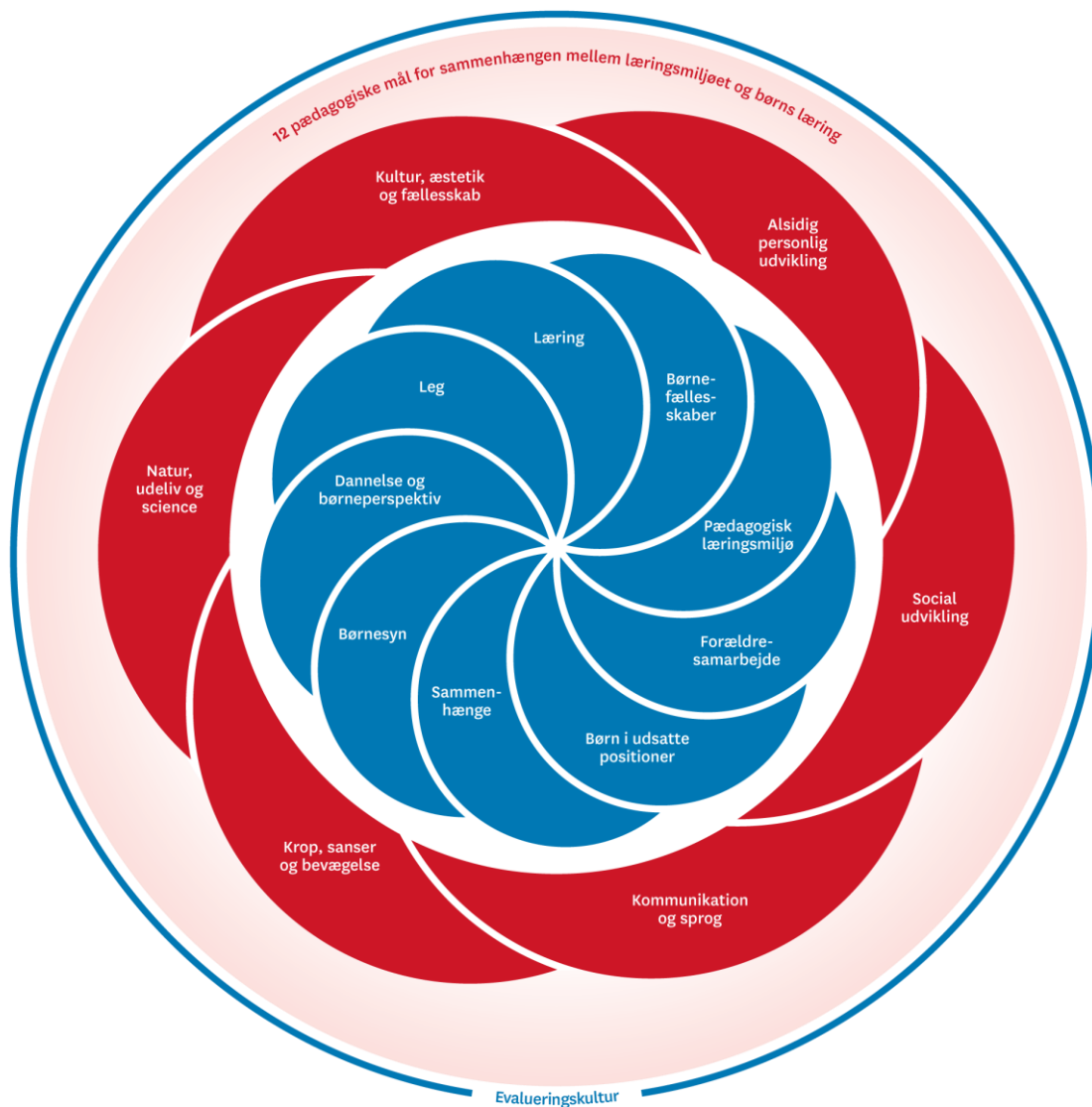
2020

Troldehøjen
Tessebøllevej 1a · www.troldehøjen.dk

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Indhold

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	2
Hvem er friluftsinstitutionen Troldehøjen 0 til 6 år?	4
Pædagogisk grundlag	5
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	6
Børnesyn	6
Dannelse og børneperspektiv	6
Leg	7
Læring	7
Børnefællesskaber	8
Typiske praksisfortællinger fra Troldehøjen:	9
Troldehøjens pædagogisk læringsmiljø	10
Samarbejde med forældre om børns læring	10
Forældresamarbejdet i Troldehøjen.	10
Børn i udsatte positioner	11
Børn i udsatte positioner i Troldehøjen	11
Sammenhæng til børnehaveklassen	11
Troldehøjens sammenhæng/brobygning til SFO/børnehaveklasserne	11
Inddragelse af lokalsamfundet	12
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	12
Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?	12
De seks læreplanstemaer	13
Social udvikling	14
Kommunikation og sprog	16
Krop, sanser og bevægelse	18
Natur, udeliv og science	20
Kultur, æstetik og fællesskab	22
Evalueringskultur	24

Hvem er friluftsinstitutionen Troldehøjen 0 til 6 år?

Friluftsinstitutionen Troldehøjen 0-6 er en selvejende institution med plads til 12 vuggebørn og 40 børnehavebørn.

Børnehaven blev bygget i 1972 af en gruppe forældre i Herfølge "kommune".

Herfølge er en lille landsby, med 2 kommunale skoler, 3 private skoler, 1 kommunal områdeinstitution og os som selvejende institution.

Troldehøjen har en velfungerende børne- og familiegruppe. Forældrene bakker op om Troldehøjen og løfter gerne opgaver, som hjælper i vores hverdag.

Troldehøjen lægger vægt på et tæt forældresamarbejde og målet er, at forældrene oplever Troldehøjen som deres og børnenes sted.

Troldehøjen er opbygget med 3 "funktionsrum" med tilhørende mindre rum. Rummene understøtter særlige aktiviteter.

Huset har et rum til fysisk udfoldelse, et fællesrum med køkken/leg/kreativ og et roligt rum, hvor vuggestuen har deres faste base.

I Troldehøjen er børnene i aldersopdelte familiegrupper. Til hver familiegruppe er der tilknyttet faste voksne, som rokerer med jævne mellemrum.

I Troldehøjen laver vi tit ting på tværs af grupperne, og vi ser det som en styrke at alle børn, i alle aldre, samarbejder og hjælper hinanden. Vi kalder det "mesterlære".

I Troldehøjen værner vi om fællesskabet, og det er en kultur at alle børn, forældre og ansatte kender hinanden.

Troldehøjens profil har igennem mange år taget udgangspunkt i udeliv, natur og miljø. I 2018-19 har Troldehøjen gennemgået en friluft- og motorikuddannelse. Vi er herefter certificeret friluftsinstitution.

Troldehøjen har et stort udeområde som tilbyder mange forskellige udeaktiviteter. Vi har bakker, cykelstier, boldbane, klatremuligheder, gemmeområder, sansehave, stilleområder, bålhytte og naturværksted.

Vi har kaniner, fugle, høns, fisk og en skildpadde. Dyrene er med til, at børnene lærer om forskellige livsformer, respekt samt forståelse for det anderledes.

Vi har vores egen bus. Den skaber mulighed for, at børnene kan komme ud og opleve andre ukendte og kendte naturområder.

Vuggestuen, Mumitroldene, har musikforløb med musikskolen 1 gang om ugen her i huset.

De yngste børnehavebørn, Fjolletrøldene, har motorikforløb 1 gang om ugen her i huset.

De ældste, Skovtrøldene, deltager i et kommunalt motorikforløb. Børnene er afsted 1 gang om ugen og får udfordret og udviklet deres motorik og kropsforståelse.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn

- I Troldehøjen forstår vi barnets værdi i sig selv, ud fra barnets perspektiv.
 - Vi ønsker at møde alle børn i deres virkelighed.
 - Vi ønsker at alle børn oplever, at de bliver set og forstået.
 - Vi ønsker, at alle børn oplever at have værdi for og i fællesskabet.
- Det enkelte barn skal mødes ligeværdigt, med en forståelse for at være skaber af eget liv.
 - Vi ønsker at børnene oplever, at vi understøtter og guider dem i deres udfordringer.
 - Vi ønsker at give børnene plads til at udforske og overkomme de udfordringer de møder.
- Barnets udvikling skal tage udgangspunkt i det enkelte barns nærmeste udviklingszone.
 - Vi ønsker at skabe pædagogiske miljøer, der udfordrer børnene i en grad, så de anstrenger sig for at kunne.
- Vi tror på, at børn lærer og udvikler sig gennem aktiv deltagelse – "Man skal gribe for at begribe".
 - Vi ønsker at skabe pædagogiske miljøer, hvor børnene kan og har lyst til at være aktive deltagere.
- Vi tror på, at børn skal udforske, være nysgerrige - kreative og afprøve kropslige, følelsesmæssige og intellektuelle grænser.
 - Vi ønsker at skabe pædagogiske miljøer, der udfordrer tankesæt, nuværende viden og kunnen samt udfordrer barnets mod på det nye.
- Vi tror på, at det enkelte barn udvikler sig bedst i fællesskab med andre børn.
 - Vi ønsker at skabe miljøer, hvor børn aktivt finder, støtter og hjælper hinanden, og hvor de voksne er aktive deltagere.

Dannelse og børneperspektiv.

- Vi tror på, at sunde børn er nysgerrige og aktive, samt at de har mod på det ukendte.
 - Vi ønsker vi at udvikle børnenes nysgerrighed, virkelyst, gåpåmod og robusthed.
- Vi tror på, at børn trives og udvikler sig bedst sammen med andre i et trygt miljø.
 - Vi ønsker, at børnene lærer at indgå i sociale fællesskaber, hvor der skal være plads, forståelse og respekt for hinanden og vores forskelligheder.
- Vi tror på, at direkte oplevelser i og omkring naturen udvikler børns forståelse for livets sammenhæng.
 - Vi ønsker, at børnene lærer at omgås naturen og vores dyr med forståelse og respekt.
- Vi tror på at udvikling af børn understøttes gennem dialog og aktiv deltagelse.
 - Vi ønsker at inddrage barnets perspektiv og gøre barnet aktivt deltagende i egen hverdag.
- Vi tror på, at børn udvikler sig socialt gennem forståelsen af at være en del af et fællesskab.
 - Vi ønsker, at børnene oplever og afprøver "demokratiets" spilleregler.

Leg

I Troldehøjen har vi fokus på at understøtte børnenes legekompeter. Bl.a. ved at børnene har uforstyrret plads til at finde på og udvikle nye lege, at skabe plads og mulighed for at børnene kan udvikle legen kreativt og på ukendte måder, samt bruge redskaber alternativt.

- Vi ønsker at understøtte de sociale værdier, der er i legen.
 - Bl.a. ved at give børnene plads til at løse egne konflikter og udfordringer. De voksne har opmærksomhed på at italesætte og guide børnene i forståelsen af andres perspektiver.
- Vi ønsker at skabe lege- og læringsmiljøer, som udfordrer og udvikler børnene.
 - Bl.a. ved at de voksne aktivt deltager og bidrager i at udvikle og skabe nye fysiske og mentale "miljøer". Nye miljøer skaber nye muligheder.
- Vi ønsker, der skabes plads til de "farlige" lege, da de udvikler børnenes vågemod og risikostyring i trygge omgivelser.
 - De voksne er åbne overfor børnenes ideer, kreativitet og vågemod. De voksne opgave er at sikre og vejlede de "farlige" og "vågede" lege fremfor at forbyde dem.
- Vi respekterer børnenes egne lege.
 - De voksne skal være aktivt observerende og give plads til at børnene selv finder løsninger.
- Det er de voksne ansvar at alle børn trives i legen, at børnene prøver forskellige roller og oplever, at de er med i legen.
 - De voksne kan motivere til at inddrage nye/andre børn, altså vise værdien i at skifte roller og komme med idéer til legen.
- De voksne har et særligt ansvar for at de børn, som har det svært i legen, får den nødvendige vejledning og understøttes.
 - De voksne kan f.eks. understøtte de børn, der har det svært i legen ved selv at være med i legen.

Læring

I Troldehøjen ser vi læring i alt. I legen, vores rutiner, de planlagte aktiviteter, i det æstetiske miljø, det fysiske og mentale miljø.

- Vi ønsker at lave fysiske miljøer, der udforsker alle børns krop og sanser.
 - Vi tror på, at "man skal gribe for at begribe".
- Vi ønsker at lave mentale miljøer med fokus på en science tilgang med spørgsmål, udforskning, undren, fantasifuldhed og eksperimenterende tilgang.
 - Vi tror på, at en science tilgang understøtter børnenes lyst til at undersøge det ukendte.
- Vi ønsker at skabe plads og mulighed for børnene til at afprøve det ukendte og svære.
 - Vi tror på, at det er sundt for børn at "ville" det ukendte.
 - Vi tror på, at det er sundt for børn at "ville" mestre og øve sig på det svære.
- Vi ønsker at skabe plads og rum til at fejle. "Hellere et hul i huden end hul i udviklingen".
 - Vi tror på, at børn har brug for anerkendelse, når de mislykkes og forståelse for, at det kun er et bump på vejen, som de skal over.
- Vi ønsker, at læringsmiljøerne går på 4 ben. Det kropslige, det sanselige, det non-kognitive og det kognitive

- Kropslige: Gøre selv, kan selv, være med selv.
- Sanselige: Det vi mærker på egen krop (føler, ser, lugter, smager, hører), det husker vi bedre.
- Non-kognitive: Personlige og sociale egenskaber, nysgerrighed, selvkontrol osv.
- Kognitive: Det intellektuelle: Den konkrete viden/forståelse.
- Rutiner: Skaber læring og forståelse for, hvordan en hverdag fungerer ved fælles hjælp.
 - Børnene deltager f.eks. aktivt i at fodre og passe dyrene, ordne frugt, bære ud og rydde op efter spisning.
 - Gentagelsen og rytmerne i rutinerne er med til at udvikle forståelsen.
 - Rutiner er rytmer og skaber ro og forudsigelighed for barnet.
- Det spontane: Skaber læring i at kunne skifte retning, lade sig inspirere af nuet, samt afprøvning af nye erkendelser.
 - Ved at kunne skifte "retning" i det planlagte, hvis et barn/børn eller voksne fanges af noget andet, der er mere interessant.
- Det planlagte: Særlige ukendte områder kan afdækkes og prøves; ting, viden og færdigheder som kræver særlig viden, kan vises.
 - De voksne præsenterer den ukendte leg, f.eks. "ståtrod".
- De voksne som rollemodeller: Børn lærer af de voksne, der er omkring dem. Det er vores ansvar at vise børnene, hvordan man er sammen, hjælper hinanden, taler til og med hinanden - verbalt, nonverbalt og vores tonefald.

Børnefællesskaber.

- I Troldehøjen sker "stort set" alle aktiviteter i forskellige fællesskaber.
 - I familiegrupperne er det aldersopdelte grupper. Her vil de planlagte aktiviteter tage udgangspunkt i gruppens alder/udvikling.
 - På tværs af grupperne vil personalet tage udgangspunkt i læring og forståelse på tværs af alder. Vi kalder det mesterlære.
 - Når de store børn er i vuggestuen, udnævnes de som "Mumihjælpere". Deres opgave er nu at hjælpe og lege med de små.

Typiske praksisfortællinger fra Troldehøjen:

1. Oskar og Lukas (4 år) ønsker at cykle ned ad bakken. Den voksne stiller sig klar for at følge med i deres "farlige" leg. Silas (3 år) vil også gerne prøve. Oskar og Lukas drøner ned ad bakken med skrig og glæde. De kæmper for at holde balancen og komme længst. Den Silas kommer drønende lige bagefter dem – rammer et hul og vælter. Den voksne, Oskar og Lukas kigger opmærksomt hen på Silas. Den voksne spørger, om han er okay. Silas rejser sig og griner. De nu tre grinende drenge, trækker cyklerne op for at prøve igen. Den voksne sætter nu cykelløbet i gang ved at tælle ned fra 10 og vinke med et flag.
2. Augusta (4 år) kommer over til en voksen og fortæller, at hun gerne vil lege med to andre piger. De har sagt nej til, at hun må være med. Den voksne går med Augusta over til de to piger for at høre, hvad det handler om. De har bygget en hule, og de siger, at der ikke er plads til flere i hulen. Den voksne foreslår, om hulen kan udvides, så der er plads Augusta, men det mener de ikke. Den voksne vender sig om mod Augusta og spørger hende, hvad hun egentlig gerne vil lege, og om der er andre hun gerne vil lege med. Hun vil gerne lege mor, far og børn, og hun nævner to andre børn hun gerne vil lege med. Den voksne spørger hende, om hun skal hjælpe med at finde de to andre, og høre om de vil lege, og det vil Augusta gerne have. Den voksne og Augusta holder i hånden, imens de går og snakker og leder efter de to andre børn.
3. Lilje på (4 år) siger til en voksen på legepladsen, at hun ikke har nogen at lege med, da hun plejer at lege med Freja (4 år), men at hun ikke er i børnehaven i dag. De næste par dage ser den voksne, at Lilje og Freja leger sammen hver dag, både indenfor og udenfor. En dag leger Freja og Lilje på nogle cykler ude på legepladsen. Dea (3,5 år) står længere væk og råber, "*Kom og køb aftensmad*". Den voksne siger til Freja og Lilje, at Dea kalder på dem og spørger, om de vil købe aftensmad. De cykler hen til Dea og køber mad. Siden cykler alle tre rundt på legepladsen sammen. Den voksne fortæller forældrene om deres leg og opfordrer til at lave legeaftale med alle 3 derhjemme.
4. Den voksne lægger sig ned i det høje græs og siger; "kom alle, vil I med på jagt?" De sniger sig lydløst hen mod den intetanende voksne, som fanges og kildes. Bagefter gemmer den voksne sig og fanger de børn, der kommer forbi. Børnene og de andre voksne løber nu efter den voksne for at kilde tilbage.
5. På vores tur til biblioteket, så vi en død fugl, vi tog den op i en pose og vendte om. Derhjemme åbnede vi fuglen. Fuglens flotte sorte fjer brugte vi som hårdpynt. I morgen tager vi på biblioteket og låner, bl.a. en bog om fugle.
6. En voksen kommer ud med det lange reb. Da børnene ser det, spørger de, hvad det skal bruges til. De finder sammen ud af, at de vil lave en gynge i det høje træ. Børnene finder en siddepind, og den voksne kaster rebet over grenen og binder den. "Nu er det tid til at stille sig i kø" Dagen efter bruges rebet til at lave en "blinderute" mellem træerne.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Troldehøjens pædagogisk læringsmiljø.

- I Troldehøjen møder personalet barnet på en imødekommende og åben måde.
- Personalet møder og understøtter undersøgende og undrende tilgang/science.
- Personalet møder det enkelte barn ud fra deres perspektiv og udvikling.
- Personalet er opmærksomme på at skabe plads til, at barnet selv tør.
- Personalet møder børnene som rollemodeller.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i at bringe det enkelte barn i "flow". Den nærmeste udviklingszone.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal skabe forundring og lyst til at undersøge.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal udfordre børnenes vågemod og robusthed.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Forældresamarbejdet i Troldehøjen.

- I Troldehøjen vægter vi forældresamarbejdet meget højt. Forældrene ved mest omkring deres eget barn – vi ved noget om børn.
- Vi ved, at hvis forældrene trives i Troldehøjen, så trives og udvikles børnene også.
- Vi ser forældrene som en ressource – omkring deres eget barn, omkring alle børn og omkring driften/hverdagen i Troldehøjen.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Børn i udsatte positioner i Troldehøjen.

- Alle børn skal mødes i deres virkelighed.
- Udsatte børn har brug for en særlig voksen og opmærksomhed/indsats for at udvikle sig på samme måde som andre børn.
- Vi arbejder med begrebet, 'den pædagogisk bagdør'.

Sammenhæng til børnehaveklassen

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

Troldehøjens sammenhæng/brobygning til SFO/børnehaveklasserne.

Når tiden i børnehaven er ved at slutte, vil der arbejdes målrettet for at gøre børnene klar til deres kommende virkelighed - den hverdag de vil møde i SFO og skole.

I Troldehøjen sender vi børn til flere forskellige skoler. Typisk vil det være Herfølge kommunale skole, Herfølge friskole, Køge lilleskole, Billesborgskolen og Holmebækskolen. Der vil tilrettelægges forskellige "brobygningsforløb" for hver skole/SFO.

Børnene starter i SFO i april og maj måned. Den konkrete brobygning er derfor til skolernes SFO.

I Troldehøjen har vi særlig fokus på:

- At barnet har den nødvendige robusthed og lyst til at kaste sig ud i det ukendte.
- At barnet har kendskab til sin egen kunnen.
- At barnet kan indgå ligeværdigt og respektfuldt i sociale fællesskaber.
- At barnet har en konkret viden om, hvor de er på vej hen, og hvad SFO er og bagefter hvad børnehaveklasse/skole er.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Troldehøjen ligger i et lille landsbymiljø, med kommunal og private skoler, bibliotek, idrætsfaciliteter og indkøbsmuligheder.

I Troldehøjen benytter vi det lokale bibliotek – ligeledes har vi samarbejde med de forskellige skoler – primært med henblik på, at vores børn senere skal benytte dem.

I Troldehøjen deltager vi aktivt i den årlige "Herfølgedag", hvor de ældste børn, forældre og personale viser, hvad Troldehøjen står for og har en bod.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Troldehøjen er huset opdelt i funktionsrum for at tilgodese forskellige aktiviteter og for at skabe forskellige læringsmiljøer.

I huset er der:

- Eventyrhulen: Her har vuggestuen/Mumitroldene deres base. Rummet kan bruges af de større børn enten, når vuggebørnene er der – som mumihjælpere. Eller når vuggebørnene er væk, kan rummet bruges til mindre lege aktiviteter.
- Fantasien: Vores fysiske rum, her kan børnene tumle, danse, klatre, bygge med puder osv. der er ribbe, madrasser, faldunderlag på gulvet, frit gulvareal, musikanlæg, blinklys osv.
- Muljegrotten: Vores alrum. Her er køkkenet og det er her vi åbner og lukker Troldehøjen. Der er mulighed for kreative aktiviteter og mindre legemiljøer. Det er naturligt også her grupperne holder maddage.

Troldehøjen er en udeinstitution, store dele af vores aktiviteter foregår udenfor. Vores udeområde er stort og der er mange forskellige legemiljøer, nogle faste andre mere foranderlige. Udeområdet er delt op i et stilleområde, en sansehave, et legeområde og det store område hvor man kan gi den gas.

På legeområdet er der:

- Naturværksted med overdækket og fritliggende bålplads.
- 2 troldebakker men kan bestige og rulle ned af, graveområder, mudderhuller, højbede, sansehave, nøddetræet, sandkasser, fodboldbane, klatreborg og gynge.
- Hønsegård, fuglevoliere, kanningård, Legehuse, bord/bænke og flagstang.

En del af vores legeredskaber er midlertidige og skaber nye legemiljøer.

Områderne indenfor og udenfor er indrettet for at tilgodese forskellige aktivitetstyper, børn, og læringsmiljøer.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.*

Hvordan understøtter Troldehøjens pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Troldehøjen arbejder det pædagogiske personale med stærke læringsmiljøer i såvel planlagte aktiviteter, lege og praktiske rutiner, hvilket er med til at klæde børnene på til at kunne tage ansvarlig del i deres omverden her og nu, og fremadrettet.

Vi støtter børnene i at udvikle deres personlighed og identitet, da vi ønsker, at de skal opleve at have værdi og være en del af fællesskabet, at høre til blandt os voksne og de andre børn, hvilket er med til at udvikle medmenneskelig forståelse og hensyntagen. Det hjælper dem til at lære at stå på egne ben, og dermed hvile i sig selv.

Vigtigheden ved erfaringer:

Vi giver børnene erfaring bl.a via fælles lege, kreative udtryksformer såsom at synge, fortælle, male/tegne, opleve noget sammen, grine med og ad hinanden, praktiske gøremål og rutiner i garderoben, ved spisning, ved aflevering osv. Det giver dem erfaring og støtter dem i hverdagens lege og aktiviteter, og derved støtter vi dem i at udvikle deres identitet.

I Troldehøjen ser vi børnene som medskabere af deres egne læreprocesser. Vi mener, at det børnene erfare kan støtte deres oplevelser af selvbestemmelse, ansvarsfølelse, og samhørighed. Det er med til at styrke børnene i deres gåpåmod og livsduelighed. Vi lader børnene øve sig igen og igen, hvilket er med til at de mestrer nye færdigheder. Det vil give dem en følelse af, at de kan, og det er med til at styrke deres tro på sig selv og styrker deres selvværd.

En vigtig del for at fremme børns alsidige personlige udvikling, er de relationer børnene indgår i, da de er med til at forme, hvem de er, og hvem de bliver til. Det er vigtigt, at børnene mødes af stabile voksne, som de er trygge ved, og som giver dem fysisk og emotionel omsorg, så de kan udvikle sig. Her i Troldehøjen bestræber vi os på, at børnene møder os som nærværende voksne, som reflekterer over børnenes udtryk, behov og følelser, og er interesserede i at lære dem at kende, som de er og udfordrer deres interesser.

Vigtigheden ved rutiner:

Vi har mange praktiske gøremål og rutiner i løbet af dagen i Troldehøjen. Disse er suveræne læringsrum for børnenes alsidige personlige udvikling. Børn vil gerne være med til de praktiske opgaver, og de lærer af dem. Vi giver børnene tiden til at øve sig, sikrer os at læringsmiljøet har en tilpas sværhedsgrad til, at de tør kaste sig ud i det og har mulighed for succes, så de på sigt kan mestre. Rutinerne kan være alt lige fra aflevering om morgenen, hvor vi bestræber os på en god afsked, selv at tage tøj af og på, og rydde op efter sig selv.

Vigtigheden ved det åbne hus:

Troldehøjen er et hus hvor vi, udover at være i aldersopdelte familiegrupper, også er et åbent hus og arbejder på tværs af alder. De store lærer at være rollemodeller for de mindre, og de mindre ser op til og lærer af de større børn, og på den måde mestrer de hver især på forskellige måder. Der bliver samarbejdet, de lærer at hjælpe hinanden, og der bliver dannet relationer, venskaber og fællesskaber. Vi hjælper børnene med, at kende deres egne grænser og kunne sætte grænser overfor andre, og derved indgå i en daglig positiv kontakt til hinanden og til de voksne.

Praksisfortælling

I vuggestuen er det et hit at dele madpakkerne og drikkedunkene ud, og børnene er ivrige for at få lov til at dele ud til de andre. For at alle kan komme til at dele ud, så går det efter tur, sådan at alle får lov til at dele ud i løbet af ugen. Det er blevet lille Ludvig på halvandet års tur. Han tager en madkasse, og genkender at den skal over til Gunnar. Han knuger begge hænder, mens han smiler stort (han har mestret, og han er stolt.) En voksen ser Ludvigs reaktion, og får øjenkontakt med ham, mens hun knuger sine hænder og smiler. Ludvig griner, og gør det samme igen. Gunnar ser det også og gør det samme. Nu gør alle børnene og de voksne det samme.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- 1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.*
- 2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.*

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Børn fra 0-2 år

I 0-2-årsalderen, har børn et særligt stort behov for omsorg, tryghed og nære, stærke tilknytninger til de voksne.

Det er vigtigt, at de voksne aflæser børnenes initiativer og får skabt en tryk relation.

I Troldehøjen følger vi barnets initiativer og giver barnet de ting, som de peger på, imens vi sætter ord på/benævner og understøtter med babytegn.

Ligeledes understøtter det pædagogiske personale barnet med at benævne og sætte ord på deres handlinger og følelser.

I de rutineprægede situationer, som formiddagsmåltidet, guider vi børnene til fx at sende frugtskålen videre til det næste barn, for at understøtte børnenes medindflydelse, og at de får øje på de andre børn.

I konflikter sætter vi ord på følelser og deres handlinger samt prøver at guide børnene med udgangspunkt i et anerkendende grundlag.

Det er vigtigt at se barnets initiativ som noget meningsfuldt.

Børn fra 2-5 år

Børnenes verden åbnes nu mere og mere for andre børn. Som rollemodeller skal det pædagogiske personale vise vejen til at skabe social udvikling hos børnene ved at:

- Guide og hjælpe børnene med sociale redskaber til at håndtere og forstå konflikthåndtering, empati og forhandlinger i leg
- Vise ligeværdighed, forståelse og indlevelse i måden vi agerer på
- Være observerende og afventende i børnenes egen leg og guide, hvis der er brug for det
- Vise at forskellighed er en styrke og er åbne overfor nye børn der vil deltage i legen

Det er vigtigt, at børnene både får mulighed for sin egne frie lege og for de voksenstyrede aktiviteter. Det er ofte i de frie lege, at børnene lærer at forhandle, løse konflikter, skabe empati og gå på kompromis.

Empati, og den sociale forståelse, udvikles også igennem omsorg for vores dyr og de mindre børn, hvilket de har mulighed for som "Mumihjælper" eller ved være med til at passe og fodre vores dyr.

I Troldehøjen har vi en venskabsbænk, som giver børnene en tydelig mulighed for at invitere til lege og udvikle empati. Venskabsbænken bliver bl.a. brugt, hvis et barn ikke har nogen at lege med.

Vi er med til at støtte børnene i deres demokratiske valg igennem medindflydelse i de faste rutiner.

I Troldehøjen bruger vi den voksenstyrede aktivitet til at skabe nye relationer mellem børnene, som senere kan udvikle deres frie leg og understøtte trivslen blandt alle børnene.

Det pædagogiske personale igangsætter voksenstyrede aktiviteter, der giver børnene nye lege, som de senere kan prøve på deres egen måde.

I Troldehøjen bruger vi det meste af vores dag udenfor, hvor der er god mulighed for forskellige lege. Legepladsen er indrettet, med forskellige legemiljøer.

Det er vigtigt at få en god snak og dialog om konflikter, som opstår i hverdagen. Målet er at skabe fælles forståelse.

Det gør vi i Troldehøjen ved at stille 'hv' spørgsmål fx "hvad skete der?". Det er vigtigt at være undersøgende og at have fokus på "bilden" frem for barnet, skyld eller retfærdighed.

Det pædagogiske personale har fokus på at søge og vejlede frem til en fælles forståelse, ikke at fjerne/løse eller at optræde som dommer. Børnene er derfor selv med til at løse konflikten. Det gør at børnene føler sig hørt, få begge sider af en sag og kan tale igennem situationen uden nogen føler sig forladt eller udstillet. Ligeledes bruger vi historiefortælling som et kommunikationsredskab til at guide børnene i det sociale fællesskaber.

Praksisfortælling

Emilie på 4 år leger med Susan på 3 og Tobias på 4. Emilie siger "kan vi ikke sige du er mor og jeg er baby". Susan siger "nej jeg vil være baby".

Den voksne observerer forhandlingen.

Emilie gentager sig selv. Susan hæver stemmen og siger "nej jeg vil være baby".

Den voksne kommer ind og spørger "hvad leger I Susan?" Susan svarer "vi leger far, mor og børn.

Voksne "hvor mange babyer kan familien have Emilie?" Emilie svarer "tvillinger ligesom Alfred og Thor".

Voksne "hvor er faren henne Tobias?" Tobias "så kan I begge kan være baby og jeg kan være jeres far". Der går lidt tid før Emilie siger "okay du er min søster og Tobias er vores far".

Praksisfortælling

Børnene sidder rundt om bordet med en skål som står hos Niels.

Den voksne siger "Niels kan du give skålen videre til Victor".

Niels kigger på skålen og Victor, han tager skålen og giver den videre til Victor som kigger på Niels. Bagefter rækker Victor skålen videre til Alfred.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- 1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
- 2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.*

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Troldehøjen vil vi gerne se, at børnene udvikler deres sprog, så de kan udtrykke egne ønsker og behov, og dermed skabe en demokratisk forståelse. Det er vigtigt, at barnet kan gøre sig forståeligt i kommunikation med andre, og det ser vi sker gennem legerelationer og i samtaler med børn og voksne.

De voksne som rollemodeller

Vi ser det pædagogisk personale og forældrene, som barnets sproggivere, derfor gør vi meget ud af, at være gode sproglige rollemodeller. Oplever børnene voksne, der er nysgerrige, undrende, stiller spørgsmål, fortæller, lytter og leger med sproget, så har børnene også et grundlag for at gøre det. Det skaber børn, der eksperimenterer kommunikativt og sprogligt, og som ikke er bange for at bruge deres sprog. Vi vil gerne stimulere børnenes sprog gennem hele dagen; i faste rutiner, planlagte aktiviteter og i den frie leg.

Det gør vi bl.a. ved at arbejde med følgende:

- Dialogisk læsning (vi læser *sammen med* børnene, inddrager dem og stiller spørgsmål undervejs)
- Lytter til og fortæller historier
- Stræber efter lange samtaler med mange skift
- Bruger understøttende sprogstrategier (babytegn, stiller åbne spørgsmål, gentager og udvider, bruger tydelig mimik og gestik, mm.)
- Rim/remser
- Rytmer, musik, teater og sang
- Leger med tal og bogstaver
- Hjælper børnene til at udtrykke deres følelser ved at afstemme og sætte ord på sammen med børnene

Set i samspil med de andre læreplanstemaer

Vi har jævnligt store og små projekter/temaer, både i familiegruppen og på tværs i huset. Her er det en oplagt mulighed at arbejde med sprog og kommunikation sammen med andre læreplanstemaer. For at lære og gøre sig erfaringer, skal vi helst have oplevet det på egen krop. Vi skal have mærket, lugtet, set, rørt, smagt og afprøvet før det rigtigt lagrer sig som en erfaring i vores krop og hukommelse. Det samme skal vores sprog. Vi bruger det meste af dagen ude i naturen, hvor børn og voksne kan undre sig og undersøge sammen. Det er med til at udvikle børnenes fantasi, viden og begrebsverden. Oftest går vejen til barnets forståelse gennem kroppen - man skal gribe for at kunne begribe (Daniel Stern), og konkrete erfaringer resulterer i sproglig udvikling, når oplevelserne bearbejdes.

Forældresamarbejde og tværfagligt samarbejde

Sammen med forældrene vil vi udvikle barnets sprog, vi vil guide og lade os inspirere af forældrene. Ved børn med særlige behov vil vi have et tæt samarbejde med forældrene, for at skabe de bedste forudsætninger for et rigt sprogmiljø for barnet. Vi samarbejder også med talepædagog, når vi sammen med forældrene vurderer, at der er behov for dette.

Praksisfortællinger

Liva, Karina og Nanna (5 år) står i garderoben og snakker. Karina og Nanna vil gerne lege med Liva. Liva fortæller: Ihhh, jeg synes det er svært, fordi jeg vil rigtig gerne lege med Barbie med jer, men Anja er lige kommet, og hende vil jeg også gerne lege med. Kropssproget og kommunikationen er tydelig, hun kigger på alle pigerne og peger på Anja. Hun hiver armene ned for at undertrykke, at det er en svær beslutning, og hun smiler for at vise, at hun vil dem alle.

Frederik og Karoline (5 år) har leget, men legen blev pludselig for vild, og de har taget fat i en voksen. Frederik: Jeg fangede Karoline, og så skrigede hun mig bare ind i hovedet. Pædagog: Nå, hun skreg dig i hovedet. Hvorfor tror du hun skreg? Frederik: jeg ved det ikke, for legen gik ud på, at jeg skulle skræmme dem og fange dem, og så skrigede hun mig bare ind i hovedet. Karoline (lidt afbrydende): Jeg SKREG. Frederik: ja, hun skreg...

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.*

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Trivsel er en vigtig faktor for at kunne lære, og altså udvikle sig. Hverdagen for et lille barn kræver stor ihærdighed og mestring, derfor har vi i Troldehøjen fokus på at skabe et godt fundament hos børnene. Et fundament bestående af, at børnene lærer at mestre sin krop, for derved at optimere mulighederne for god udvikling.

Gennem **bevægelse** får børnene kendskab til kroppen og sanserne, og omvendt. Bevægelse er et vigtigt element af børns leg og fællesskaber. I Troldehøjen introducerer vi børnene til mange forskellige slags bevægelser, da det er vigtigt at børnene afprøver med egen **krop**, og får mulighed for at opnå mestring eller finde egne grænser. Når børnene deltager i børnefællesskaber og opnår kropslige erfaringer er det med til at skabe en kropsidentitet; de udforsker verden og sig selv.

I Troldehøjen vægter vi at børnene har et alderssvarende kendskab til deres **krop**; hvordan ser den ud, hvordan virker den, hvad kan den, og hvor er vi forskellige?

Børn oplever med hele kroppen, og **sanserne** har stor betydning for barnets udvikling. Sanserne er de vigtige byggesten, der skal stimuleres for at barnet kan begynde at erfaringsdanne med sin krop. I Troldehøjen er vi ude det meste af dagen og vores legeplads byder på bl.a. bakker, træer uden

klatregrænse, hårdt og blødt underlag, gynger, huler, legekøkken og have. Stimuli der både indbyder til og udfordrer de primære sanser:

- Den taktile sans (følesansen) 'sneen er kold'
- Muskel/led sansen (registrering fra det indre og koordination) 'afstemning af muskelkraft, ved fx kast eller i brydekamp'
- Vestibulærsansen (også kaldet labyrintsansen, rum og retning) 'snurre rundt og hænge på hovedet'

Troldehøjen har et alsidigt læringsmiljø, hvor personalet respekterer børnenes eksperimenteren, da vi er opmærksomme på vigtigheden af risikostreng. Når børnene får lov til at bruge deres sanser og eksperimenterer, er det med til, at de lærer deres grænser at kende og kan derved også bedre forstå andres grænser. Dette er med til at styrke den sociale udvikling og empati, og børnene kan bedre agere i deres hverdag. At forstå og mærke sin egen krop, både udenpå og indeni, er væsentligt for at hvile i sig selv, og vi skal være opmærksomme på at der er plads til både det vilde og det stille.

Sammen med forældrene vil vi inspirere børnene til bevægelse. Vi leger med børnene, vi prøver os frem sammen med børnene, vi viser børnene nye muligheder, vi hjælper børnene til selv at kunne, og vi lærer af børnene. Dette er med til, at børnene styrkes og deres kropsideitet udvikles i social samhørighed. Ved børn med særlige behov vil vi have et tæt samarbejde med forældrene med fokus på relevante motoriske udfordringer for at støtte barnet bedst muligt. Vi har også mulighed for at samarbejde med ergoterapeut, hvis vi sammen med forældrene vurderer, at dette er nødvendigt.

- Fortæl mig det og jeg glemmer det.

- Vis mig det og jeg husker det.

- Lad mig gøre det og jeg forstår det.

Praksisfortælling:

Voksen og 2 børn (3 år) står oppe på en bænk og hopper ned i en stor vandpyt, mens de holder i hånden. Børnene skiftes til at tælle til tre inden de hopper. De griner og gentager øvelsen igen og igen. Flere børn kommer til og vil være med, så nu skiftes de. De venter på tur og griner ad hinanden i mellemtiden. Øvelsen bliver udvidet med nye forslag, som flittigt bliver afprøvet. Mille (5 år) foreslår at de prøver at hoppe baglæns ned. Tim (3 år) og Emma (3 år) vil ikke prøve, så den voksne prøver sammen med Mille (5 år) Det lykkedes selvom det er lidt svært. Mille opfordrer Tim til også at prøve og efter et stykke tid lader Tim sig overtale, hvis den voksne holder imens der hoppes. Han tør ikke og tøver, men flokken omkring ham er tålmodige og med lidt betænkningstid tager han mod til sig og siger OK, jeg gør det. Tim klarer det og smiler stolt til sine venner på bænken.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- 1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.*
- 2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.*

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Troldehøjen er certificeret friluftsinstitution og natur/udeliv har været vores profil gennem mange år. Vi ved at børn (og voksne) har godt af at være ude i det fri, hvor der er højere til himlen og mere luft mellem hinanden. Udelivet er med til at styrke børnene både fysisk, psykisk og socialt.

I Troldehøjen arbejder vi målrettet for at skabe pædagogiske læringsmiljøer af høj kvalitet. Rent praktisk sikrer vi:

- At børnene har redskaber til at kunne undersøge det de bliver nysgerrige på
- At de føler sig trygge til at øve sig ved at guide dem
- At skabe progressioner i forhold til læringsstile og nærmeste udviklingszone.

Legepladsen:

I Troldehøjen har vi en meget varieret natur med mange kroge til små lege, høje bakker, buske, træer mv. Den megen natur vi har på vores legeplads, skaber fantastisk mulighed for at udvikle motorikken, skaber rum til udvikling af fantasi og er samtidig medvirkende til stor diversitet - alt sammen noget børnene støttes i at udvikle gennem legen. Børnene må stort set grave overalt og plukke det de har brug for (som mynte til vandet i drikkedunken og nødder, som de deler med vennerne osv.). Det giver rum til nysgerrighed og undersøgelse af det nære.

Træer, buske, urter mv. giver et godt grundlag til samtaler for at forstå årstider (hvordan er vejret, lyset og temperaturen, når der er blomster og bær mv), samt naturfænomener i forbindelse med årstider (hvornår sner det, hvornår er det meget varmt mv).

Vores fugle, høns, kaniner, fisk og skildpadde skaber en naturlig ramme for at forstå og respektere forskellige dyrearter. Ligeledes er de med til at passe og pleje samt opleve formering og døden på en naturlig måde.

Eksterne læringsmiljøer:

I Troldehøjen bruger vi ofte vores nærområde, skov, strand mv. Brugen af eksterne læringsmiljøer skaber en øjeblikkelig nysgerrighed i sig og skærper børnenes sanser.

Natur kendskab og matematiske erfaring:

Den første spæde brug af naturvidenskabelig metode og matematisk forståelse får vi bl.a. når vi samler dyr, som vi undersøger. Vi har terrarier, lupper, forstørrelsesglas, insektsugere mv.

Vi tæller ben og sammenligner dyrene, med længde, bredde, tyngde mv. (observerer og analyserer), og vi ser, om vi kan finde dem i bøger eller på undersøgelsesduge ved at bruge de inddelinger (nøgler) der er.

Vi har ofte døde dyr i institutionen, som vi bl.a. laver perspektiveringer med. F.eks. ligner vores næse vildsvinets? Og hvordan ville det være hvis vi brugte vores næse på samme måde som dem? Er et fuglehjerte lige så stort som et egners? mv. De børn der har mod på det og lyst, er selv med til at skære i dyrene.

Rollemodeller:

I Troldehøjen går det pædagogiske personale foran for at vise børnene, hvad der er af muligheder. Når børnene har fået ny viden, går vi ved siden af, hvor vi guider, støtter og skaber tryghed, så de selv kan komme til. Senere er børnene kommet så langt, at de selv kan, og vi går bagved, hvor vi efter behov kan gå ind og skabe progressioner eller fortsat støtte.

Vi skaber rum til nysgerrighed ved at stille åbne spørgsmål – frem for at besvarer. Tegn på fordybelse og læring er bl.a., når de selv begynder at stille spørgsmål om naturen. Deres ønsker at undersøge nærmere og den videre undren og nysgerrighed skabes når vi ikke bare giver svar, men siger: "det ved jeg ikke, så skal vi ikke undersøge det"? Eller "hvorfor tror du "? Børnene begynder selv at reflektere over hvorfor, hvordan, hvor og hvor mange mv.

Praksisfortælling:

En voksen har taget et dødt dådyr med, som hun sammen med børnene åbnede op og undersøgte. Dyret var kørt ned, og havde brækket det ene ben. Der blev vist og fortalt og sammenlignet med det brækkede ben og et af de ben, der ikke var brækket. På legepladsen dagen efter, ser en dreng (5år) en pind, der har et buk på midten. Han begynder straks at fortælle om, at det kunne være et dådyr-ben. "Det her ben er ikke brækket, som det i går. Men jeg kan knække pinden, og så er det også brækket. Ligesom dådyrets ben. Så kunne vi lege, at det er et dådyr, der er kørt ned."

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.*

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kultur:

Er noget vi gør i et fællesskab, ikke blot noget, vi hver især er eller har. Vores særlige kultur og traditioner er en stor del af Troldehøjen og noget vi sætter stor pris på. Vi ønsker at børnene skal have kendskab til vores traditioner, historie og nutid. Sideløbende hermed ønsker vi, at børnene får kendskab til de mange andre spændende kulturer, som vores samfund rummer. Vi finder det vigtigt, at børnene præsenteres for forskellige kulturelle udtryksformer. Ligeledes er det vigtigt for os at vise og præsentere børnene for kunst og kultur, der emotionelt berører os. Vi mener dette kan medvirke til, at børnene får et bedre grundlag for at udvikle egen kultur og forståelse for sig selv og andre.

Herfølgedag: Hvor vi skaber noget ud af natur materialer, som vi kan sælge, og hvor vi viser, hvem Troldehøjen er – vi presser æblemost fra æbler, vi i fællesskab har været ude at plukke, vi skaber ting, som vi sælger og bruger pengene på en teatertur, som børnene er med til at vælge.

Nærmiljøet: Vi bruger biblioteket, hvor vi undersøger og kigger i bøger, vi leger og klæder os ud. Plejehjemmet, hvor vi går Lucia og slår katten af tønden.

Juleværksteder: Hvor vi laver julepynt, som forældrene kan købe, og vi giver pengene til et godt formål. Her har vi fokus på, at børnene sidder sammen i fællesskaber på tværs af alder samt processen i at skabe noget.

Plantedag: Hvor børn og deres bedsteforældre kommer og i samarbejde planter. Noget som binder familier sammen i Troldehøjen, og hvor børnene kan gå og passe gennem foråret og sommeren. De kan se det vokse, blomstre, give frugt, smage, dufte, dele ud til venner, dele oplevelsen med venner. De vil også se planten afblomstre til efteråret/vinteren, osv.

Halloween: Troldehøjen har tradition for at holde en halloweenfest for andre institutioner og gamle troldebørn i Herfølge. Vi henter græskar i BonBon land, som vi pynter og skærer. Afprøver forskellige teknikker og udtryk på græskarrene. Vi udsmykker spøgelseshus.

Æstetik:

Er beslægtet med oplevelser.

Troldehøjen ser et æstetisk læringsmiljø ud som et miljø, hvor børnene kan blive inspireret og har mulighed for at arbejde med forskellige materialer og redskaber.

For os er det vigtigt, at vi som voksne giver børnene mulighed for at lære redskaber og materialer at kende, så de lærer, hvad de kan bruges til, og hvordan de virker på hinanden.

I Troldehøjen er der rig mulighed for at få stimuleret sanserne ved at samle fjer, snitte, smage på bær, kæle med kaniner, bygge huler, dufte til blomster, digte sange/historier, lege med sand, vand, mudder, er med til bål og mad på bål. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte skabende virksomhed og æstetik, der både er indtryk og udtryk.

Fællesskab:

Bliver til, når vi gør noget sammen, uanset baggrund. Deltagelse i fællesskaber handler bl.a. om forståelse for egne og andres kultur og traditioner. Læringsmiljøet i Troldehøjen skal bidrage til at udvikle børns forståelse af egne værdier og respektere andres. Vi arbejder med fællesskab, bl.a. når vi om fredagen har fælles spisning, når de store er Mumi-hjælpere, når vi er på legepladsen, fejring af fødselsdag, samling osv. Det er vigtigt for os at vi har gode fællesskaber, og vi arbejder derfor med det hele tiden og på mange forskellige måder.

Praksisfortælling:

"Der er blevet snakket om formen rund til samling, samt vist og demonstreret runde former og størrelser frem. Børnene har lyttet til og deltaget aktivt i denne samling. Samme dag til frokost, bliver flere af børnene opmærksomme på at kødpølsen og spegepølsen er rund, cherrytomaterne og vindruerne er også runde. Lidt efter udbryder Emma og Ludvig: min banan/agurk er også rund, mens de nærstuderer stykket af frugten."

Evalueringskultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

I Troldehøjen foregår planlægning og udvælgelsen af områder der ønskes udviklet gennem en evalueringsproces, på vores 3 mødetyper.

- **Personalemødet:**
 - Her vil vi samle op på fokusområder for huset. Indsamlet dokumentation vil fremlægges og drøftes. På baggrund af drøftelserne vil nye tiltag besluttes.
 - Nye områder der ønskes belyst og udviklet vil blive fastlagt. Der vil blive lagt en hovedramme for hvad der skal sættes udviklingsfokus på, hvordan det skal gøres og hvornår der skal samles op.
- **Familiegruppemøderne/Mumitroldene, Fjolletroldene og Skovtroldene.:**
 - De besluttede udviklingsområder vil blive drøftet på mødet ud fra børnegruppens behov.
 - Familiegruppen vil også kunne sætte udviklingsområder i gang omkring sin egen børnegruppe.
- **Pædagogmøder:** Det pædagogisk uddannede personale.
 - De valgte udviklingsområder drøftes ud fra et pædagogisk perspektiv.
 - Der kan peges på nye pædagogiske udviklingsområder, til personalemødet.

I Troldehøjen benytter vi forskellige evalueringsredskaber.

- Den kommunalt besluttede sprogevaluering gennem Rambøll, for alle børn. Har fokus på barnets sproglige udvikling. Den kommunalt besluttede TrasMo (sansemotorisk) for alle børn. Har fokus på barnets sansemotoriske udvikling.
- Vores egne evalueringsredskaber.
 - Matrixskema, der gennemgår alle børn på mange områder. Har fokus på at sætte fokus på om barnet og familierne trives og udvikles tilfredsstillende.
 - Vores eget skema til at indskrive udviklingsområder. Sætter fokus på udvikling af børnenes generelle læringsmiljø
 - Vi kan ligeledes benytte eksterne evalueringssystemer, som f.eks. Trin for trin, aktionslæring, SMITTE.